

марганца // Известия АН СССР, Металлы. – 1976. – № 2. – С. 113-116.

3. Ozbagi K., Schlurg H., Frohberg M.G. Messungen der Viskosität vor flüssigen Mangan // Arch. Eisenhüttenwesen. 1984. Bd. 55. – № 3. – S. 109-112.

4. Иохидо Акито. Размерный анализ численных характеристик жидких металлов при температурах вблизи точки плавления // Реф. Журнал Металлургия, 1987. – реферат 12А27.

5. Гладких В. Н. Вискозиметрия металлургических расплавов. – М.: Металлургия, 1989. – 95 с.

6. Денисов В. М., Истомин С. А., Подкопаев О. И., Серебрякова Л. И., Антонова Л. Т., Пастухов Э. А., Белецкий В. В. Кремний и его сплавы. – Екатеринбург: УрО РАН, 2005. – 467 с.

7. Гасик М. И. Марганец. – М.: Металлургия, 1992. – 608 с.

8. Пригожин И., Дэфей Р. Химическая термодинамика. – Новосибирск: Наука, 1996. – 510 с.

9. Щелкова Н. Е., Зайцев А. И., Могутнов Б. М. Ассоциация и механизм вязкого течения в расплавах марганец-кремний // Расплавы. – 1999. – № 3. – С. 35-43.

10. Зайцев А. И., Земченко М. А., Могутнов Б. М. Термодинамические свойства расплавов марганец-кремний // Расплавы, 1989. – № 2. – С. 9-19.

11. Френкель Я. И. Введение в теорию металлов. – Ленинград: Наука, 1972. – 424 с.

12. Gokhale A. B., Abbaschian R. The Mn-Si (Manganese - Silicon) system // Bulletin of Alloy Phase Diagrams, 1990. – V. 11. – № 5. – P. 468-480.

Поступила 27.05.2015

*До 120-річчя з дня народження
провідного вченого України С. Й. Хитрика*

Засновник української школи електрометалургів

У 2015 році Національна металургійна академія відзначає 120-річчя від дня народження Спиридона Йосиповича Хитрика – одного із провідних учених країни у галузі електрометалургії сталі і феросплавів, заслуженого діяча науки і техніки України, доктора технічних наук, професора.

Спиридон Йосипович народився 13 листопада 1895 року в сім'ї робітника. Свою трудову діяльність розпочав у 15 років. У 1921 році вступив до Катеринославського гірничого інституту, після закінчення якого у 1926 році розпочав свою педагогічну та наукову діяльність на кафедрі електрометалургії, яка була створена у 1925 році.

До початку 30-х років виробництва феросплавів і електроферосплавів у країні практично не було, як і не було теоретичних основ електрометалургійних процесів, технічної, навчальної та довідкової літератури.

Складності навчального процесу зростали через відсутність в Україні електрометалургійних заводів. І в тому, що педагогічний колектив кафедри електрометалургії успішно навчав май-

бутніх інженерів – електрометалургів, є чимала заслуга Спиридона Йосиповича Хитрика.

При його безпосередній участі проводяться десятки наукових робіт у галузі феросплавного виробництва, зміцнюються зв'язки з металургійними заводами, створюється теоретична і наукова база для виплавки сплавів на основі кремнію, марганцю, хрому. Ці роботи поклали початок глибоким теоретичним дослідженням і стали основою для створення навчальних програм з електрометалургії, що дало змогу на високому рівні організувати навчання інженерних кадрів для електрометалургійної промисловості України.

Спиридон Йосипович стояв біля витоків створюваної феросплавної промисловості в колишньому СРСР, зокрема в Україні, у роки перших п'ятирічок. Він брав активну участь у розробці технологічних процесів для перших вітчизняних заводів феросплавів, у проектуванні плавильних агрегатів та цехів галузі.

У період Великої Вітчизняної війни С. Й. Хитрик працював на Челябінському електрометалургійному комбінаті, де удосконалював техно-

логічні процеси виплавки сплавів кремнію, хрому, вольфраму, так необхідних для виплавки броньованої сталі.

З 1943 року протягом 30 років Спиридон Йосипович керував кафедрою електрометалургії ДМетІ. Майже ціле десятиріччя (з 1953 по 1962 рік) працював проректором з наукової роботи нашого вузу. У ті роки яскраво проявилися його якості як талановитого організатора науки у вищій школі, крупного вченого, здатного бачити перспективи розвитку металургійної промисловості країни. Він був науковим керівником Проблемної лабораторії нових металургійних процесів та трьох галузевих лабораторій.

С. Й. Хитрик працював у колективі з видатними вченими-металургами: С. Т. Ростовцевим, З. І. Некрасовим, К. Ф. Стародубовим, О. П. Чекмарьовим, К. П. Буніним, І. Т. Жердевим, М. М. Чуйко та іншими. Усі разом вони принесли світову славу нашому вузу, який став кузницею інженерних кадрів не лише для України, а й для багатьох країн зарубіжжя. С. Й. Хитрик уміло використовував практичні результати наукової роботи у своїй педагогічній діяльності, характерною особливістю якої був високий науково-теоретичний рівень, ясність думки та іскрометний гумор.

Він виховав сотні інженерів-електрометалургів і створив у країні наукову школу українських феросплавників, у якій вирости висококваліфіковані спеціалісти, які потім стали керівниками та провідними інженерами феросплавних заводів України та країн СНД. Усі вони були глибоко вдячними Спиридону Йосиповичу за науку.

Не випадково, коли постало питання про видання нового підручника, у якому на сучасному науковому рівні були б викладені питання промислового виробництва феросплавів, тодішній міністр вищої освіти сказав: «... Таким підручник нині може написати тільки колектив кафедри, якою керує професор С. Й. Хитрик». У цьому прозвучало визнання провідної ролі у краї-

ні колективу кафедри електрометалургії нашого вузу.

Серед учнів С. Й. Хитрика – 12 докторів технічних наук і понад 80 кандидатів наук, серед яких багато лауреатів Державних премій, тощо.

У тому, що саме в Україні створені і працюють унікальні електропічні установки, на Запорізькому, Стаханвському та Нікопольському феросплавних заводів, є велика заслуга Спиридона Йосиповича Хитрика та його учнів, які безпосередньо освоювали технологію та обладнання на цих заводах.

Під керівництвом С. Й. Хитрика розроблялися і впроваджувалися у виробництво нові технологічні процеси виплавки феросплавів, електросталі, сплавів спеціального призначення, процеси раціонального використання марганцевої сировини, сировини для кольорової електротермії, нові технології з використанням циклонної плавки тощо.

Батьківщина високо оцінила вклад С. Й. Хитрика у розвиток вищої школи, металургійної науки і техніки. Він був нагороджений багатьма медалями, орденом Леніна та двома орденами Трудового Червоного Прапора.

Спиридон Йосипович був чуйною і скромною людиною, користувався великою повагою та авторитетом серед вітчизняних та зарубіжних вчених, колег по роботі, всіх, хто працював з ним поруч. Йому також були властиві незгасаючий гумор та життєстверджуючий оптимізм.

Таким ми його знали, таким він залишився у наших серцях.

Пам'ять про Спиридона Йосиповича зберігає не лише аудиторія, яка носить його ім'я, а й ті численні заходи, які проводяться в академії з нагоди його ювілеїв.

*Завідувач кафедри
електрометалургії НМетАУ, М. І. Гасик
професор*

Metallurgical and Mining
Industry

www.metaljournal.com.ua